

Léčivé rostliny: Zelina od uřknutí

seriál
**PŘÍRODA
VALAŠSKA**

Ještě dnes můžeme slyšet od starších lidí podivné slovo „bezuroku“. Úrok neboli uřknutí bylo bráno velmi vážně a bylo nutné mít účinné prostředky na ochranu nebo léčbu již požitíženého člověka i dobytka. Jedním z pomocníků od uřknutí byla bylinka příhodně pojmenovaná úročka nebo také úročnica.

Vizovický učitel Peck zaznamenal na sklonku 19. století hned několik případů, kdy účinně pomohla. Jedna hospodyň měla hrnec koziho mléka. Přišla k ní souseda stará a řekla: „Ó lele, to budeš mět másra!“ Po chvíli odešla a hospodyň začala stloukati. Nešlo to. I vypili to tak s chlebem a onemocněli všeci. Až se nakouřili úročkou a pili odvar z ní, bylo jim dobře. Jiné dvě hospodyně, které bývaly společně, zadělaly jednu ze stejné mouky, měly stejné kvasnice, stejné teplé mléko, a také kvásek oběma stejně zkynul.

Jedna postavila mísu na pec a druhá ji měla ještě na stole. Přišla dcerka a řekla: „Ó lele, jak Vám to zkynúlo!“ Potom mísily obě, ale té už se nechtělo těsto hýbati. Už věděla proč a sháněla hned úročku. Uvařila, dala se dvě lžíce do těsta, nakouřila, zamísila poznovu, a teprv jí zkyslo. Druhé kvasnice už by nebyly pomohly.

Zvláštní druh úročky je zpáteční úročka pomáhající od „zpátečních úroků“, které jsou nejhorší. Jak může někdo dostat zpáteční úroky? Chce-li někdo uřknout a dotýčný to zpozoruje včas, může úroky vrátit zpět např. tak, že, pozdvihne sklenici a při slovech „daj nám Pambů zdraví“ podhlédne pode dnem na osobu, která měla úmysl uřknouti, a ten jest nyní sám dvojnásob uřknut.

Dnešní oficiální jméno si stále udrželo původní význam – úročník bolhoj (*Anthyllis vulneraria*) roste na loukách a pastvinách. Dnes se už nesbírá, zato v minulosti byl úročník bolhoj používán v lidové medicíně a byla mu přičítána velká magická moc, jak

ostatně vyplývá z výše uvedeného záznamu učitele Pecka. Zajímavá je velká proměnlivost úročníku, která se projevuje různou barvou květů a také proměnlivým tvarem listů. Najdeme rostliny s květy světle žlutými, vzácněji zlatožlutými nebo různými až téměř čistě bílými. Snad právě různorodá barva květů byla základem rozlišování „pravé

úročky“ a „zpáteční úročky“ v lidové medicíně. Mnohem více o valašských zelinách, ale také o historii lékárenství na Valašsku se můžete dozvědět na výstavě Léčivé rostliny a jejich dvojníky v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí od 20. června 2013.

*Mgr. Jana Tkáčiková, botanik,
Muzeum regionu Valašsko*